

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.006.05.2021

Pan Mariusz Kozaczek
Wójt Gminy Lubrza
Urząd Gminy w Lubrzy
ul. Wolności 73, 48-231 Lubrza

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/083 – Realizacja zadań dotyczących odbioru nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych przez wybrane gminy województwa opolskiego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Lubrzy ¹ , ul. Wolności 73, 48-231 Lubrza
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Kozaczek ² , Wójt Gminy Lubrza, od 8 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<p>1. Czy Urząd był prawidłowo przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe?</p> <p>2. Czy organ wykonawczy gminy prawidłowo egzekwował realizację obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe oraz czy skutecznie monitorował częstotliwość ich opróżniania?</p> <p>3. Czy organ wykonawczy gminy prawidłowo egzekwował realizację obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości?</p>
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Piotr Mastalerz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/36/2021 z 15 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Wójt.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą, zadania własne Gminy Lubrza⁵ przewidziane w przepisach ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ w odniesieniu do gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych z nieruchomości położonych na terenach nieskanalizowanych, nie były realizowane prawidłowo. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły w szczególności: 1/ nierzetelnej realizacji obowiązków polegających na prowadzeniu ewidencji zbiorników bezodpływowych, 2/ sporządzenia nierzetelnych sprawozdań SG-01 *Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna* za lata 2018-2020, 3/ braku prowadzenia ewidencji wydanych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, 4/ braku rzetelnej weryfikacji sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na prowadzenie ww. działalności.

W ograniczonym zakresie prowadzone były również kontrole dotyczące gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych z nieruchomości położonych na terenach nieskanalizowanych, przewidziane w art. 6 ust. 5a w związku z art. 9u ust. 1 ucpg.

Ponadto ustalono, że 11 właścicieli nieruchomości nie posiadało umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych – w przypadku tych nieruchomości nie zorganizowano jednak systemu zastępczego opróżniania zbiorników, ani też nie wydano decyzji administracyjnych w tym zakresie. W latach 2018-2020 Wójt zaniechał także przygotowania projektu uchwały w sprawie Programu Ochrony Środowiska, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁷.

Pomimo negatywnej oceny objętej kontrolą działalności, Najwyższa Izba Kontroli dostrzega podejmowane w Gminie działania zmierzające do poprawy stanu gospodarki ściekami, poprzez dofinansowanie m.in. budowy przydomowych oczyszczalni⁸ oraz zbiorników bezodpływowych⁹.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Gmina.

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 888; dalej ucpg.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.

⁸ Uchwała Nr XIX/152/2012 Rady Gminy Lubrza z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie określenia zasad i trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji oraz sposobu rozliczania dotacji celowej na dofinansowanie realizacji przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Lubrza (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2013 r. poz. 459, ze zm.).

⁹ Uchwała Nr XXIV/197/2020 Rady Gminy Lubrza z 17 grudnia 2020 r. w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji na budowę lub wymianę bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 3575).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe

Opis stanu faktycznego

1.1. Zakres i wykorzystanie gminnej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej

Liczba mieszkańców Gminy w latach 2018-2020 wynosiła odpowiednio 4 314, 4 298 oraz 4 257 i była tożsama z liczbą mieszkańców zamieszkujących na obszarze nieskanalizowanym. Na obszarze całej Gminy, nie było kanalizacji sanitarnej, co również potwierdzały wyjaśnienia złożone przez Wójta. W okresie tym zużycie wody w Gminie wyniosło odpowiednio: 154,9 tys. m³, 157,1 tys. m³ oraz 160 tys. m³, w tym zużycie wody na cele bytowe - 136 tys. m³, 134,7 tys. m³ oraz 138,1 tys. m³. W latach 2018-2020 zebrano odpowiednio 13 tys. m³, 14,2 tys. m³ oraz 16,7 tys. m³, nieczystości ciekłych bytowych, w tym: 1/ ze zbiorników bezodpływowych: 8,9 tys. m³, 9,4 tys. m³ oraz 12,3 tys. m³, 2/ oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków 4,1 tys. m³, 4,8 tys. m³ oraz 4,4 tys. m³.

Dane przedstawione na potrzeby tej kontroli wskazywały na istotną różnicę pomiędzy ilością wody zużytej do celów bytowych¹¹ pomniejszoną o szacunkową wielkość bezzwrotnego zużycia wody na cele bytowe¹², a ilością zebranych ścieków¹³. Różnica ta wynosiła 82,2 tys. m³ w 2018 r., 80 tys. m³ w 2019 r. oraz 80 tys. m³ w 2020 r., co wskazuje na występowanie znacznego ryzyka nieuprawnionego wprowadzania nieczystości ciekłych do środowiska.

(akta kontroli str. 308, 425)

Wójt wyjaśnił, że: *Gmina nie posiada informacji na jakie cele mieszkańcy zużyli wodę stanowiącą różnicę pomiędzy wodą pobraną, a wodą oddaną stanowiącą ścieki bytowe.*

(akta kontroli str. 418)

1.2. Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Zgodnie z regulaminami organizacyjnymi Urzędu¹⁴ do zadań Referatu Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska należało m.in. prowadzenie spraw związanych z ochroną środowiska.

(akta kontroli str. 61-164)

Zakres obowiązków¹⁵ inspektora ds. rolnictwa i ochrony środowiska z 24 listopada 2020 r. obejmował m.in.: *prowadzenie systematycznej kontroli właścicieli*

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Wielkość zużycia wody w Gminie wyłącznie na cele bytowe wyniosła: a/ w 2018 r. – 136 071 m³, b/ w 2019 r. – 134 666 m³ oraz c/ w 2020 r. – 138 158 m³.

¹² Szacunkowa wielkość w Gminie bezzwrotnego zużycia wody na cele bytowe wynosiła 30%, tj.: a/ w 2018 r. – 40 821,3 m³, b/ w 2019 r. – 40 399,8 m³ oraz c/ w 2020 r. – 41 447,4 m³.

¹³ W Gminie w latach 2018-2020 zebrano odpowiednio 13 055 m³, 14 198 m³ i 16 710 m³ nieczystości ciekłych bytowych, w tym: 1/ ze zbiorników bezodpływowych 8 939 m³, 9 400 m³ oraz 12 329 m³, 2/ oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków 4 116 m³, 4 798 m³ oraz 4 381 m³.

¹⁴ W okresie objętym kontrolą obowiązywały następujące zarządzenia Wójta w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Lubrza: 1/ Nr OR.120.74.2017 z 29 grudnia 2017 r., 2/ Nr OR.120.26.2018 z 2 maja 2018 r., 3/ Nr OR.120.46.2018 z 23 lipca 2018 r., 4/ Nr OR.120.61.2018, 5/ Nr OR.120.76.2018 z 5 listopada 2018 r., 6/ Nr OR.120.98.2018 z 17 grudnia 2018 r., 7/ Nr OR.120.44.2019 z 7 maja 2019 r., 8/ Nr OR.120.88.2019 z 30 sierpnia 2019 r., 9/ Nr OR.120.136.2019 z 31 grudnia 2019 r. (ze zm.).

¹⁵ Ustalony w piśmie OR.2003.14.2020 z 24 listopada 2020 r.

nieruchomości w zakresie obowiązków związanych z właściwą częstotliwością opróżniania zbiorników bezodpływowych i pozbywaniem się osadów z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz organizowanie zastępczego wywozu, kontrolowanie zgodności prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności związanej z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych na ścieki i transportem nieczystości ciekłych z warunkami zezwolenia, prowadzenie ewidencji pozwalającej na określenie ilości i rodzaju stosowanych w gminie instalacji do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz realizacja zadań związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy. W obowiązującym w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 23 listopada 2020 r. zakresie obowiązków¹⁶ inspektora ds. rolnictwa i ochrony środowiska wskazano m.in. obowiązki w zakresie ochrony środowiska, a zwłaszcza wykonywanie funkcji organu do spraw ochrony przyrody stopnia podstawowego.

(akta kontroli str. 274, 288, 292, 298)

Inspektor ds. rolnictwa i ochrony środowiska w okresie objętym kontrolą nie uczestniczył w szkoleniach dotyczących gospodarki ściekowej.

(akta kontroli str. 274)

Wójt wyjaśnił, że pracownik zajmujący stanowisko ds. rolnictwa i ochrony środowiska zatrudniony jest na danym stanowisku od 17 lat, w związku z czym doskonale wie, co należy do jego obowiązków i jakimi kwalifikacjami musi się legitymować (...). Pracodawca (...) w planie finansowym jednostki przewidywał w latach 2018-2020 środki finansowe na podnoszenie wiedzy i kwalifikacji zawodowych, natomiast to do obowiązków pracownika samorządowego należy uczestnictwo w różnych formach podnoszenia wiedzy i kwalifikacji zawodowych (...). Pracownik (...) dysponował w wykonywaniu swoich obowiązków wszystkimi niezbędnymi narzędziami przewidzianymi przepisami prawa do ich rzetelnego wypełniania oraz miał możliwość pozyskiwania informacji z ewidencji i rejestrów prowadzonych przez Urząd (...) niezbędnych do wykonywania nałożonego zakresu obowiązków przy uwzględnieniu przepisów RODO. Dostęp bezpośredni do baz danych w systemie informatycznym: GEOINF, CEIDG, KRS.

(akta kontroli str. 354-355)

1.3. Akty prawa miejscowego dotyczące gospodarki ściekowej

W okresie objętym kontrolą Gmina nie należała do żadnej aglomeracji w rozumieniu art. 86 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne¹⁷, tj. terenu, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków.

(akta kontroli str. 350)

Z obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lubrza¹⁸ wynikało, że właściciele nieruchomości byli zobowiązani do opróżniania zbiorników bezodpływowych z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do ich przepełnienia. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lubrza z dnia 6 sierpnia 2020 r. został

¹⁶ Ustalonym w pismach znak OR.2003.3.2020 z 21 kwietnia 2020 r. oraz znak OR.2003.25.2011 z 1 grudnia 2011 r.

¹⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 624, ze zm.

¹⁸ Uchwały Rady Gminy Lubrza w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lubrza: 1/ Nr XI/65/2015 z dnia 28 października 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 3377), 2/ Nr XXI/161/2020 z dnia 6 sierpnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 2203).

uchwalony po zasięgnięciu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Prudniku¹⁹.

Pomimo tego, że w żadnym z ww. regulaminów nie określono w sposób precyzyjny częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, w Urzędzie nie podjęto działań zmierzających do przygotowania projektu uchwały Rady Gminy określającego w sposób jednoznaczny tę kwestię, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 165-184, 356-381)

W latach 2018-2020 w Gminie obowiązywał regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, który został przyjęty uchwałą nr V/31/07 Rady Gminy Lubrzy z dnia 25 kwietnia 2007 r.²⁰ Regulamin ten został uchylony uchwałą nr XXXVI/259/2018 Rady Gminy Lubrza z dnia 31 października 2018 r. w sprawie Regulaminu Dostarczania Wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Lubrza²¹, której nieważność Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu stwierdził wyrokiem w sprawie sygn. I SA/Op 385/19 z dnia 22 listopada 2019 r.²²

Projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne²³ przekazały do Urzędu odpowiednio 19 stycznia 2018 r. oraz 8 czerwca 2018 r. Rada Gminy przed podjęciem uchwały w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków przyjęła jego projekt²⁴, który przekazała do zaopiniowania organowi regulacyjnemu. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie 26 września 2018 r. wydał opinię²⁵ do projektu regulaminu, w której wskazano m.in., że *jeżeli na terenie danej gminy wszyscy mieszkańcy są w posiadaniu przydomowych oczyszczalni lub szamb, to w każdym czasie powinni mieć prawo do przyłączenia się do istniejącej sieci lub jeżeli jej nie ma – może w każdym czasie powstać – i musi obowiązywać prawo, do którego właściciele nieruchomości lub przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma się zastosować*.

(akta kontroli str. 185-230, 386-399)

Rada Gminy Lubrzy określiła górną stawkę opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi związane z opróżnianiem zbiorników i odbiorem nieczystości ciekłych, która wynosiła 23,72 zł/m³ brutto²⁶.

(akta kontroli str. 270-272, 521-534)

Rada Gminy nie podjęła uchwały, o której mowa w art. 6 ust. 1a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, określającej inne niż wskazane w ust. 1 tego artykułu sposoby udokumentowania wykonania obowiązków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3b ww. ustawy.

(akta kontroli str. 350)

¹⁹ Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Prudniku pismem z 29 lipca 2020 r. znak HK.072.29.2020.KT przekazał opinię do projektu uchwały Rady Gminy Lubrza w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lubrza.

²⁰ Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 41 poz. 1485, ze zm.

²¹ Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 3078.

²² Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 429.

²³ Tj. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Prudniku Jednoosobowa Spółka Gminy Prudnik z o. o. oraz Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Lubrzy.

²⁴ Uchwałą nr XXXV/246/2018 Rady Gminy Lubrza z dnia 20 września w sprawie przekazania do zaopiniowania organowi regulacyjnemu projektu Regulaminu Dostarczania Wody na terenie Gminy Lubrza.

²⁵ Postanowienie znak GL.RET.070.4.141.2018.IS.

²⁶ Uchwały Rady Gminy Lubrza w sprawie ustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych do punktu zlewnego: 1/ Nr XI/67/2015 z dnia 28 października 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 2347), 2/ Nr XX/142/2020 z dnia 18 czerwca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 1803), 3/ Nr XXIV/188/2020 Rady Gminy Lubrza z dnia 17 grudnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 3547).

W latach 2018-2020 w Gminie nie obowiązywał program ochrony środowiska, o którym mowa w art. 17 ustawy Prawo ochrony środowiska. W całym okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie sporządzono i nie przedłożono Radzie Gminy projektu takiego programu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 350)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą Wójt nie dochował należytej staranności, gdyż nie podjął działań zmierzających do przygotowania projektu uchwały Rady Gminy Lubrza w zakresie zmiany obowiązującego regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lubrza, polegającej na jednoznacznym określeniu częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

W § 7 pkt 5 regulaminu uchwalonego uchwałą Nr XXI/161/2020 wskazano, że właściciel nieruchomości nieskanalizowanej jest zobowiązany do opróżniania zbiorników bezodpływowych (szamb) z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do ich przepelnienia na podstawie zamówienia, złożonego do podmiotu uprawnionego do odbioru. W regulaminie uchwalonym uchwałą Nr XI/65/2015 Rady Gminy Lubrza wskazano natomiast, że częstotliwość opróżniania z nieczystości ciekłych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków wynika z ich pojemności i tempa zapelniania oraz zasad użytkowania (w § 12 pkt 4).

Zdaniem NIK, takie ogólne zapisy uniemożliwiały realizację zadań określonych w: a/ art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpg, dotyczących kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych; b/ art. 6 ust. 5a ww. ustawy, dotyczących kontroli dowodów uiszczania opłat za pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami tej ustawy i przepisami odrębnymi; c/ art. 9u ust. 1 ww. ustawy, dotyczących sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów tej ustawy. Nie odpowiadały też regulacji art. 4 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy, zgodnie z którym regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące m.in. częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości.

(akta kontroli str. 165-184, 358-381)

Wójt wyjaśnił, że (...) uchwały (...) w zakresie normującym częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych nie zostały zakwestionowane przez organ nadzoru, czyli Wojewodę Opolskiego. Zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²⁷ uchwała lub zarządzenie organu gminy sprzeczne z prawem są nieważne. O nieważności uchwały lub zarządzenia w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia uchwały lub zarządzenia, w trybie określonym w art. 90 ustawy.

(akta kontroli str. 356)

Najwyższa Izba Kontroli odnosząc się do wyjaśnień Wójta wskazuje, że aktualne brzmienie art. 4 ust. 2 pkt 3 ucpg zostało ustalone przez art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw²⁸. Jednocześnie dostępne orzeczenia²⁹ sądów administracyjnych rozpatrujących skargi organów nadzoru na uchwały w sprawie regulaminów

²⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 713, ze zm.

²⁸ Dz. U. Nr 175, poz. 1458, ze zm.

²⁹ Przykładowo wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 17 lutego 2021 r. w sprawie II SA/GI 1298/20 (<https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DDC7A69F43>), wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 18 stycznia 2021 r. w sprawie IV SA/Wa 2301/20 (<https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1119E4A47F>) oraz z 3 grudnia 2020 r. w sprawie IV SA/Wa 1870/20 (<https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/AD079540A0>).

utrzymania czystości i porządku w gminach lub skargi gmin na rozstrzygnięcia nadzorcze organów nadzoru wskazują, że w orzecznictwie sądowoadministracyjnym przyjęte zostało jednolite stanowisko, zgodnie z którym częstotliwość pozbywania się nieczystości ciekłych oznacza powtarzalność zdarzeń w określonym przedziale czasowym (w jednostce czasu) – regulamin czystości i porządku w gminie musi zatem wskazywać konkretne terminy wykonania nałożonego regulaminem obowiązku tak, aby jego wykonanie stało się realne. Brak realizacji tego obowiązku pociąga za sobą kolejne działania, możliwe do podjęcia na podstawie art. 6 ust. 6 i ust. 7 ucpq, a niewykonywanie obowiązków określonych w regulaminie zagrożone jest – zgodnie z art. 10 ust. 2a w związku z ust. 2 ww. ustawy – karą grzywny za wykroczenie.

Zgodnie z art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy o samorządzie gminnym, do obowiązków Wójta należy m.in. przygotowywanie projektów uchwał rady gminy. Tym samym zaniechanie podjęcia działań zmierzających do przygotowania projektu uchwały Rady Gminy Lubrza w sprawie zmiany regulaminu utrzymania czystości i porządku uwzględniającego aktualne orzecznictwo sądowoadministracyjne dotyczące sposobów określania częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, nie odpowiadało wymogom należytej staranności wynikającym z art. 68 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³⁰. Zgodnie z tymi przepisami celem kontroli zarządczej, tj. ogółu działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy, jest zapewnienie zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi oraz zapewnienie skuteczności i efektywności działania.

2. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie sporządzono programu ochrony środowiska, pomimo wymogu w tym zakresie wynikającego z art. 17 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, który stanowi, że organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminne programy ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 350)

Wójt wyjaśnił, że (...) *Gminny Program Ochrony Środowiska nie został opracowany w latach 2018 i 2019 z powodu zaniedbania (...). W 2020 r. przeznaczono kwotę 12 tys. zł w budżecie na opracowanie Programu. W związku z tym przeprowadzono rozmowy zapraszające do wykonania ww. programu z dwoma firmami, ale żadna z tych firm nie chciała podjąć się tego zadania. Obecnie gmina przystępuje do zlecenia opracowania programu ochrony środowiska na lata 2021-2025 z perspektywą do roku 2027 (...).*

(akta kontroli str. 350, 352, 504-515)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że *jestem świadom potrzeby realizacji obowiązku opracowania programu ochrony środowiska (...)* jednak *w natłoku obowiązków przeoczyłem, że upłynął czas na jaki został opracowany poprzedni program (...).*

(akta kontroli str. 412)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze. Wójt nie sporządził programu ochrony środowiska, jak też nie podjął działań zmierzających do przygotowania projektu uchwały Rady Gminy w zakresie zmiany obowiązującego regulaminu utrzymania czystości i porządku w Gminie, w celu określenia częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

³⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 305.

2. Egzekwowanie realizacji obowiązków nałożonych na właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe oraz monitorowanie częstotliwości ich opróżniania

Opis stanu faktycznego

2.1. Ewidencja zbiorników bezodpływowych

W okresie objętym kontrolą w Gminie prowadzono – w formie elektronicznej – ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków, które obejmowały dane o: 1/ adresie i właścicielu nieruchomości, 2/ pojemności i rodzaju zbiornika bezodpływowego, 3/ liczbie osób zamieszkujących nieruchomość, 4/ częstotliwości opróżniania zbiornika, 5/ zawartej umowie z podmiotem uprawnionym do prowadzenia działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Wg stanu na dzień kontroli³¹, w ewidencji tej ujęto 547 nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe. W całym okresie objętym kontrolą, ewidencje te prowadzono w sposób bieżący, poprzez nadpisywanie kolejnych nieruchomości. Powyższy sposób prowadzenia ww. ewidencji, nie pozwalał na ustalenie liczby zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, przypadających w poszczególnych latach objętych kontrolą.

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że ewidencję zbiorników bezodpływowych prowadzę od kilku lat, dokładnie nie pamiętam od kiedy ewidencje te prowadzę w formie elektronicznej w formacie pliku tekstowego, który aktualizuję i nadpisuję w sposób ciągły, dlatego nie jestem w stanie ustalić daty rozpoczęcia prowadzenia ewidencji. Z całą pewnością w latach 2018-2020 prowadziłem ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Ustawodawca nie określił, jakie dane winny się znajdować w ewidencji, jak również nie określił jak gmina ma pozyskiwać dane w tym zakresie. Ewidencję prowadzę w oparciu o ewidencję numerów, ulic i miejscowości Gminy Lubrza, jako informację o wszystkich nieruchomościach niezależnie od ich faktycznego wykorzystania. Kolejno w ewidencji umieszczam informację o zawartych umowach na wywóz nieczystości ciekłych przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Lubrzy, informacje te uzyskuję z Zakładu. Kolejno w ewidencji zamieszczam dane o przydomowych oczyszczalniach ścieków oraz dane uzyskane od właścicieli nieruchomości w zakresie rodzaju zbiornika bezodpływowego, jego pojemności oraz częstotliwości opróżniania. Kolejnym źródłem danych o zbiornikach bezodpływowych są przeprowadzane kontrole w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W ewidencji brak jest bieżących danych o ilości dostarczonej wody, jak i ilości odebranych nieczystości ciekłych. Dane w ewidencji pochodzą od mieszkańców i wynikają z ich oświadczeń. Przepisy nie nakładają na mieszkańców obowiązku sprawozdawczych w tym zakresie. Ewidencję prowadzę rzetelnie w miarę pozyskiwanych informacji. Mieszkańcy nie mają obowiązku dostarczania ww. informacji co utrudnia uaktualnianie ewidencji.

(akta kontroli str. 411-412, 425, 435-440, 559-562, 690)

W celu ustalenia rzetelności prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych porównano dane w niej zawarte z danymi objętymi: 1/ ewidencją przydomowych oczyszczalni ścieków, 2/ ewidencją miejscowości, ulic i adresów, 3/ deklaracjami o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W wyniku tej analizy stwierdzono rozbieżności, które dotyczyły 103 nieruchomości. Spośród tych

³¹ 30 kwietnia 2021 r.

nieruchomości 72 były wyposażone w 63 zbiorniki bezodpływowe, dwie wyposażone były w przydomowe oczyszczalnie ścieków, które nie zostały ujęte ww. ewidencji, a pozostałe 29 były niezamieszkałymi gospodarstwami rolnymi.

(akta kontroli str. 535-550)

Wójt wyjaśnił, że w zabudowie tych nieruchomości trzymane są zwierzęta, więc nieruchomości te wyposażone są w płytę gnojową wraz z zbiornikiem na gnojówkę i gnojownicę.

(akta kontroli str. 535)

Gmina, zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej³², przekazywała do GUS dane o prowadzonej działalności, tj. sprawozdania SG-01 *Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna*. W sprawozdaniach tych dane o liczbie zbiorników bezodpływowych nie odpowiadały danym wynikającym z ewidencji, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 418, 425, 434-440)

Wójt wyjaśnił, że w celu ułatwienia możliwości zgłoszenia zbiornika bezodpływowego do ewidencji określono wzór takiego zgłoszenia, który od 2020 r. jest dostępny na stronie Internetowej Urzędu³³. Ponadto wzór zgłoszenia był przekazywany mieszkańcom wraz z decyzjami podatkowymi.

(akta kontroli str. 469-473)

Stosownie do treści art. 5 ust. 1 pkt 2, 3a i 3b ucpg właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku poprzez: 1/ przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku, gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, 2/ gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych; 3/ pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi. W okresie objętym kontrolą Wójt nie wydawał decyzji, o których mowa w art. 5 ust. 7 w związku z ust. 1 pkt 2 tej ustawy, dotyczących przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy na nieczystości ciekłe.

Wójt wyjaśnił, że *informacje o obowiązku posiadania zbiornika na nieczystości ciekłe lub przydomowej oczyszczalni ścieków, jak również konsekwencje grożące właścicielowi nieruchomości za brak zbiornika lub przydomowej oczyszczalni ścieków były niejednokrotnie przedstawiane na spotkaniach i zebraniach wiejskich we wszystkich sołectwach. Gmina z własnych środków uruchomiła program dotacji w kwocie 5 000 zł dla mieszkańca na zakup i montaż oczyszczalni ścieków. Od stycznia 2021 r. gmina udziela dotacje dla mieszkańców na zakup i montaż nowych lub wymianę starych zbiorników bezodpływowych. Gmina w związku ze wzrastającą ilością zgłoszeń i zwiększeniem ilości powstających ścieków, w celu zapewnienia płynności odbioru ścieków od mieszkańców, zakupiła drugi pojazd asenizacyjny. Wdrożone mechanizmy identyfikacji, czy nieruchomość jest wyposażona w zbiornik lub oczyszczalnię, to przeprowadzane w miarę możliwości stopniowe kontrole mieszkańców.*

(akta kontroli str. 535)

³² Dz. U. z 2021 r. poz. 955.

³³ <https://bip.lubrza.opole.pl/1939/zgloszenie-zbiornika-bezodplywowego-szamba-lub-prydomowej-oczyszczalni-sciekow-do-ewidencji-gminnej.html>.

2.2. Zawieranie i kontrola umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych

Z informacji przekazanych na potrzeby kontroli wynikało, że w 2018 r. 654 właściciele nieruchomości posiadało umowę na wywóz nieczystości ciekłych, w 2019 r. – 686, a w 2020 r. – 768.

(akta kontroli str. 425)

Szczegółowym badaniem objęto 58 nieruchomości na terenie Gminy Lubrza, tj. po 29 nieruchomości z Nowego Browinca i Prężynki (z przysiółkiem Dobroszewice od nr 33 do nr 39). Analiza uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacji od podmiotów³⁴ prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wykazała, że właściciele 11 nieruchomości nie posiadali zawartych umów na wywóz nieczystości ciekłych, jak też w 2020 r. nie zlecali wywozu tych nieczystości (do 10 z tych nieruchomości w 2020 r. dostarczono łącznie 638 m³ wody). Pomimo tego w kontrolowanej jednostce nie zorganizowano zastępczego opróżniania zbiorników bezodpływowych, przewidzianego w art. 6 ust. 6 ucpg, ani też nie wydawano decyzji administracyjnych, o których mowa w art. 6 ust. 7 ww. ustawy, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 565-607)

W 2020 r. obowiązywała górna stawka opłaty za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych wynosząca 23,72 zł/m³ brutto. Na potrzeby kontroli przyjęto, że szacunkowa³⁵ wielkość bezzwrotnego zużycia wody na cele bytowe wynosiła 30% wody dostarczonej. Ilość wody dostarczonej w 2020 r. do powyższych 10 nieruchomości wyniosła 638 m³, wartość tę pomniejszono o 30% tj. o 191,4 m³ i na tej podstawie oszacowano³⁶ wartość potencjalnych opłat za zastępcze opróżnianie zbiorników bezodpływowych w kwocie 10 593,35 zł. Kwota ta – stosownie do art. 6 ust. 11 w związku z art. 6 ust. 7 pkt. 2 ucpg – powinna być dochodem budżetu Gminy.

(akta kontroli str. 568)

2.3. Kontrola właścicieli nieruchomości w zakresie gromadzenia nieczystości ciekłych

W 2018 r. w Urzędzie zaplanowano³⁷ i przeprowadzono 15 kontroli nieruchomości w miejscowości Jasiona, w zakresie wywiązywania się z obowiązków nakładanych przepisami ucpg na właściciela nieruchomości. W ramach prowadzonych czynności weryfikowano m.in.: a/ wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy, b/ zawarcie umowy na opróżnianie takiego zbiornika, c/ posiadanie rachunków za świadczone w tym zakresie usługi. W wyniku przeprowadzonych kontroli ustalono, że w czterech przypadkach, pomimo wywiązywania się z obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, właściciele nieruchomości nie posiadali pisemnej umowy na wywóz nieczystości ciekłych. Kontrolujący poinformowali³⁸ właścicieli tych

³⁴ 1/ Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Lubrzy (REFON: 530991090), 2/ Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Prudniku Jednoosobowa Spółka Gminy Prudnik z o.o. (REGON: 530556655), 3/ Dariusz Kuliszczak prowadzący Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe DARLO-TRANS (REGON: 532033588), 4/ Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Skrzypiec (REGON: 000475950), 5/ WC Serwis Spółka z o.o. spółka komandytowa (REGON: 241628482).

³⁵ Wyniki badań mgr inż. Tomasz Bergel, prof. dr hab. inż. Jan Pawelek z Akademii Rolniczej im. H. Kollątaja w Krakowie; II konferencja Naukowo-Techniczna „Błękitny San”, opracowanie: Struktura zużycia wody w gospodarstwach wiejskich, wskazują, że bezzwrotne zużycie wody w gospodarstwie wiejskim wynosiło 22%. Biorąc pod uwagę specyfikę kontrolowanej Gminy przyjęto na potrzeby kontroli, że na wsi (do zadań gospodarczych typu: uprawianie roślin, hodowla zwierząt itd.), wody tej zużywa się najwięcej (30%).

³⁶ 1/ 638 m³ - 30% = 446,6 m³, 2/ 446,6 m³ x 23,72 zł/m³ = 10 593,35 zł.

³⁷ Zarządzenie nr 0050.341.2018 Wójta Gminy Lubrza z dnia 2 stycznia 2018 r. w sprawie zatwierdzenia rocznego planu kontroli zarządczej na rok 2018.

³⁸ Pismami z 5 października 2018 r. znak: OR.1710.1.2018.ROŚ, OR.1710.2.2018.ROŚ, OR.1710.3.2018.ROŚ, OR.1710.4.2018.ROŚ.

nieruchomości o obowiązujących przepisach w zakresie sposobu gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych.

Ponadto w 2018 r. zaplanowano i przeprowadzono również kontrolę sprawdzającą wykonanie zaleceń pokontrolnych z przeprowadzonej kontroli w miejscowości Trzebinia, w stosunku do pięciu nieruchomości. W wyniku tej kontroli ustalono, że w przypadku czterech nieruchomości, nieczystości ciekłe były wywożone regularnie, a jedna z tych nieruchomości była niezamieszkała. Z przeprowadzonych kontroli nie sporządzono protokołów kontroli, odrębnie dla każdej skontrolowanej nieruchomości, a udokumentowano je sporządzając jeden protokół pokontrolny. W latach 2019-2020 nie planowano, jak również nie przeprowadzono kontroli właścicieli nieruchomości w zakresie dotyczącym gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych z ich nieruchomości. W okresie tym, w wyniku złożenia przez mieszkańców dwóch skarg, pracownicy Urzędu przeprowadzili dwie kontrole doraźne. Z przeprowadzonych kontroli nie sporządzono protokołów kontroli, a jedynie notatki służbowe.

Niewłaściwe dokumentowanie pięciu kontroli sprawdzających oraz dwóch doraźnych, a także ograniczone działania kontrolne Gminy w latach 2019-2020, opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 237-252, 612-637)

W okresie objętym kontrolą do Urzędu docierały informacje o problemach związanych z gromadzeniem nieczystości ciekłych w zbiorniku bezodpływowym w Dobroszewicach, który był zlokalizowany na działce nr 3/21 w Dobroszewicach, której właścicielem był Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa³⁹. Pomimo posiadanej wiedzy Wójt nie zapewnił ujęcia tego zbiornika w prowadzonej w Urzędzie ewidencji zbiorników bezodpływowych. Podobnie, mimo występujących problemów oraz posiadanej wiedzy, Wójt nie przeprowadził kontroli gromadzenia nieczystości ciekłych w tym zbiorniku. Ponadto w trakcie kontroli Najwyższej Izby Kontroli ustalono, że mieszkańcy interweniowali u Wójta w sprawie przejęcia ww. zbiornika bezodpływowego przez Gminę.

W wyjaśnieniach złożonych na potrzeby kontroli, Wójt wskazał m.in., że (...) *Gmina nie była zainteresowana przejęciem zbiornika gdyż zbiornik miał nieuregulowany stan prawny (w opinii Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Prudniku jest to samowola budowlana). Ponadto zarówno zbiornik, jak również lokale mieszkalne były w złym stanie technicznym. Mieszkania były zdewastowane, a doprowadzenie ich do stanu możliwego do zamieszkania wymagały dużych nakładów finansowych.* (...).

W zakresie interwencji mieszkańców wspólnoty w Dobroszewicach Wójt wyjaśnił również, że: (...) *zapropozowano rozwiązanie, żeby wspólnota przejęła zbiornik wraz z proponowaną kwotą od KOWRu i w ramach tej kwoty wyremontowała szambo, które byłoby własnością wspólnoty.* Wójt wyjaśnił ponadto, że w jego ocenie: *w Dobroszewicach na terenie działek należących do nieruchomości nr (...) istnieje możliwość budowy zbiorników bezodpływowych. (...) Mieszkańcy Dobroszewic nie występowali z wnioskiem do Wójta o udzielenie dotacji na dofinansowanie do budowy przydomowej oczyszczalni ścieków.*

(akta kontroli str. 688, 695-704, 770-802)

Z przedstawionych do kontroli dokumentów wynikało również, że pracownicy Urzędu w sierpniu 2020 r. powiadomili Policję o wycieku ze zbiornika bezodpływowego w przysiółku Dobroszewice. Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że (...) *w niniejszej sprawie nie otrzymałem informacji co dalej zrobiła Policja. Z ZGKiM w Lubrzy*

³⁹ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonuje prawa własności Skarbu Państwa.

otrzymałem informację o zawartej umowie i systematycznym opróżnianiu zbiornika bezodpływowego.

(akta kontroli str. 415, 666-670, 709-713)

Ponadto z dokumentacji przedstawionej w trakcie kontroli wynikało, że w okresie objętym kontrolą Zarząd Dróg Wojewódzkich w Opolu poinformował⁴⁰ Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Prudniku, że w trakcie robót budowlanych dotyczących rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 414 w przysiółku Dobroszewice ujawniono nadmierne nawodnienie gruntu wskazując, że przyczyną tego mógł być niesprawny zbiornik bezodpływowy zlokalizowany na działce nr 3/21. W związku z powyższym Opolski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego w Opolu decyzją nr 291/2020 z 2 listopada 2020 r. nakazał Dyrektorowi Generalnemu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa⁴¹ usunięcie, w terminie jednego miesiąca, nieprawidłowości dotyczących nieodpowiedniego stanu technicznego zbiornika na ścieki bytowe zlokalizowanego na działce nr 3/21 w Dobroszewicach, poprzez wykonanie następujących robót budowlanych: 1/ *uszczelnienia ścian zbiornika*, 2/ *po opróżnieniu i jego oczyszczeniu, poddania dna zbiornika ocenie technicznej poprzez osobę posiadającą uprawnienia budowlane i w wypadku stwierdzenia nieszczelności dna zbiornika – wykonania robót budowlanych polegających na uszczelnieniu dna zbiornika*, 3/ *naprawy lub wymiany na nowe elementy przekrycia całej powierzchni zbiornika*. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w powiecie prudnickim, decyzją nr 15/2021 z 23 marca 2021 r. umorzył w całości postępowanie administracyjne w sprawie niewłaściwego użytkowania ww. zbiornika wskazując, że w grudniu 2020 r. jego właściciel (KOWR) zakończył remont. W wyniku tego remontu została przywrócona szczelność i sprawność techniczna tego obiektu, umożliwiającą jego dalsze bezpieczne użytkowanie. Jednocześnie zlikwidowano wycieki z tego szamba na drogę publiczną, których przyczyną było przepelnienie zbiornika, a nie jego niewłaściwy stan techniczny.

(akta kontroli str. 638-670)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych była nierzetelna, gdyż nie ujęto w niej 63 zbiorników bezodpływowych dotyczących 72 nieruchomości⁴² w miejscowościach Nowy Browiniec i Prężynka (z przysiółkiem Dobroszewice od nr 33 do nr 39). Porównanie ww. ewidencji z danymi objętymi: 1/ ewidencją przydomowych oczyszczalni ścieków, 2/ ewidencją miejscowości, ulic i adresów, 3/ deklaracjami o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wykazało, że w ewidencji zbiorników nie ujęto 23 zbiorników bezodpływowych w miejscowości Nowy Browiniec i 40 zbiorników bezodpływowych w miejscowości Prężynka (z przysiółkiem Dobroszewice od nr 33 do nr 39). O nierzetelności prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych świadczy również fakt, że w przypadku zbiornika bezodpływowego w Dobroszewicach pracownicy Urzędu, od lipca 2019 r., posiadali informacje z Zarządu Dróg Wojewódzkich w Opolu o nadmiernym nawodnieniu gruntu, którego przyczyną był nieszczelny zbiornik na nieczystości ciekłe zlokalizowany na działce 3/21 w Dobroszewicach, a pomimo tego nie zostały podjęte działania zapewniające ujęcie tego zbiornika w prowadzonej w Urzędzie ewidencji.

⁴⁰ Pismo z 23 lipca 2019 r. znak WB.2221.05.2018UE.48.WO.02.

⁴¹ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonuje prawa własności Skarbu Państwa.

⁴² W przysiółku Dobroszewice zlokalizowany był jeden zbiornik bezodpływowy na działce nr 3/21 w Dobroszewicach.

Ponadto NIK wskazuje, że 5 września 2019 r., Wójt był również uczestnikiem oględzin nieuczelnego zbiornika w Dobroszewicach.

(akta kontroli str. 541-550, 666-670)

Wójt wyjaśnił m.in., że *nieruchomości wyposażone w zbiornik są dopisywane do gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni stopniowo w miarę posiadanych informacji.*

(akta kontroli str. 535-540)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że *w ewidencji zbiorników bezodpływowych nie zostały ujęte (...) nieruchomości, ponieważ ich właściciele nie dokonali zgłoszenia przedmiotowych zbiorników. W toku kontroli zweryfikowałem ten stan, jednak Gmina nie posiada złożonych deklaracji właścicieli tych nieruchomości (...) przepisy nie nakładają na mieszkańców obowiązku sprawozdawczych w tym zakresie. Ewidencję prowadzę rzetelnie w miarę pozyskiwanych informacji. Mieszkańcy nie mają obowiązku dostarczania ww. informacji, co utrudnia uaktualnianie ewidencji.*

(akta kontroli str. 412, 498)

Stosownie do art. 3 ust. 3 ucpG Gmina była zobowiązana prowadzić, w formie umożliwiającej przekazywanie informacji w postaci elektronicznej, ewidencję zbiorników bezodpływowych. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli prowadzona w sposób rzetelny ewidencja, powinna zawierać dane o wszystkich nieruchomościach wyposażonych w takie urządzenie. Ustawodawca wprost wskazał, że ewidencja musi być prowadzona w formie umożliwiającej przekazanie informacji, tj. musi zawierać w swym zbiorze pełne dane. Należy zauważyć, że Urząd dysponuje informacjami umożliwiającymi wskazanie różnic w prowadzonych ewidencjach, a w konsekwencji wytypowanie nieruchomości, które nie są ujęte w ewidencji zbiorników bezodpływowych, i co do których zasadna jest szczegółowa weryfikacja ich wyposażenia w urządzenia zapewniające prawidłowe postępowanie z nieczystościami ciekłymi.

2. W sprawozdaniach SG-01 Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna za lata 2018-2020 zamieszczone zostały nierzetelne dane dotyczące liczby zbiorników bezodpływowych. W sprawozdaniach tych wykazano bowiem 1 182 zbiorników w 2018 r. oraz 1 181 zbiorników w latach 2019-2020, co nie było zgodne ze stanem faktycznym, jak też nie odpowiadało danym wynikającym z prowadzonej w Urzędzie ewidencji.

(akta kontroli str. 418, 425, 427, 434-440)

Wójt wyjaśnił, że *błędne dane wykazane w sprawozdaniach SG-01 wynikają z omyłki pisarskiej i błędów rachunkowych.*

(akta kontroli str. 418)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że *błędnie założyłem, że w sprawozdaniu SG-01 należy wykazać liczbę budynków mieszkalnych z terenu Gminy pomniejszoną o liczbę przydomowych oczyszczalni ścieków.*

(akta kontroli str. 498)

W powyższym zakresie Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zgodnie z definicją danych statystycznych określoną w art. 2 pkt 1a ustawy o statystyce publicznej, są to m.in. dane dotyczące zjawisk, zdarzeń, obiektów i działalności podmiotów gospodarki narodowej (...) pozyskane (...) z systemów informacyjnych administracji publicznej, rejestrów urzędowych lub niepublicznych systemów informacyjnych. Jednocześnie wykazanie w sprawozdaniach SG-01 danych niezgodnych ze stanem faktycznym powoduje, że utrudniona jest realizacja celu statystyki publicznej, określonego w art. 3 ww. ustawy, zgodnie z którym zapewnia ona rzetelne,

obiektywne i systematyczne informowanie społeczeństwa, organów państwa i administracji publicznej oraz podmiotów gospodarki narodowej o sytuacji ekonomicznej, demograficznej, społecznej oraz środowiska naturalnego.

3. Zaniechano podjęcia działań zmierzających do: a/ zorganizowania przewidzianego w art. 6 ust. 6 ucpg zastępczego opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli 11 nieruchomości, którzy nie zawarli umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych z uprawnionymi do prowadzenia takiej działalności podmiotami; b/ ustalenia w decyzjach administracyjnych, o których mowa w art. 6 ust. 7 ww. ustawy, obowiązków związanych z zastępczym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str. 565-607)

Wójt wyjaśnił, że *gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych jest aktualizowana i uzupełniana na bieżąco. Najwięcej danych aktualizacyjnych pozyskano w 2020 r. i 2021 r. W związku z powyższym przy uwzględnieniu możliwości technicznych, warunków pogodowych, jak i przepustowości stacji zlewnej, zamierzamy stopniowe rozpoczęcie organizowania wywozu zastępczego i wydawanie w tym zakresie decyzji ustalającej obowiązek uiszczania opłat i wysokości opłat (...).*

(akta kontroli str. 564)

4. Pomimo istotnych różnic pomiędzy ilością dostarczanej na terenie Gminy wody, a ilością odbieranych z terenu gminy nieczystości ciekłych⁴³ oraz ograniczonej liczby właścicieli nieruchomości, od których odbierano nieczystości ciekłe⁴⁴, w latach 2019-2020 przeprowadzone zostały jedynie dwie kontrole doraźne przestrzegania i stosowania przepisów tej ustawy, tj. kontrole przewidziane w art. 6 ust. 5a w związku z art. 9u ucpg. O nierzetelnym prowadzeniu przez Wójta działań, polegających na kontrolowaniu właścicieli zbiorników bezodpływowych, świadczy również fakt, że pomimo wiedzy o problemach powstałych w trakcie przebudowy drogi wojewódzkiej nr 414, których przyczyną był nieszczelny zbiornik zlokalizowany na działce nr 3/21 w Dobroszewicach, Wójt nie objął ww. nieruchomości wyposażonej w przedmiotowy zbiornik kontrolą, gromadzenia nieczystości ciekłych. Powyższe świadczy o ograniczonej rzetelności działań Wójta w tym zakresie.

(akta kontroli str. 241-252, 612-614, 666-670)

Wójt wyjaśnił, że *stosownie do art. 6 ust. 5a ustawy (...) o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Wójt kontroluje posiadanie umów i dowodów uiszczania opłat za usługi. Z treści przepisu nie wynika, iż kontrole mają być dokonywane corocznie.*

(akta kontroli str. 610)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli szczególna dbałość o środowisko wymaga stałego zaangażowania w proces realizacji uprawnień w zakresie sprawowanej kontroli zadań dotyczących odbioru nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych. Ustawodawca świadomie, mając na uwadze lokalne uwarunkowania, nie określił częstotliwości i ilości przeprowadzanych kontroli. Należy również podkreślić prewencyjny charakter kontroli, której brak skutkuje utrwaleniem nagannych społecznie postaw. Ponadto należy zwrócić uwagę, że przepisy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie nakładają obowiązku corocznego obejmowania kontrolą tych samych właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe – art. 9u ust. 1 ucpg wskazuje natomiast na obowiązek sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy.

⁴³ Opis stanu faktycznego w obszarze 1 części III niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

⁴⁴ Opis stanu faktycznego w obszarze 3 części III niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

5. W Urzędzie nieprawidłowo udokumentowano przeprowadzenie: a/ dwóch kontroli w latach 2019-2020 w zakresie posiadania i opróżniania zbiornika bezodpływowego, z których to sporządzono notatki służbowe oraz b/ pięciu kontroli w 2018 r. dotyczących sprawdzenia wykonania zaleceń pokontrolnych, z których sporządzono łączny protokół pokontrolny. Stosownie do wymogów określonych w art. 380 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska w związku z art. 9u ust. 2 ucp, z czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej.

(akta kontroli str. 612-614, 636-637)

Wójt wraz z inspektor ds. rolnictwa wyjaśnili, że (...) *czynności kontrolne podjęte w (...) 2020 r. (...) 2019 r. (...) miały charakter potwierdzenia informacji otrzymanych przez anonimowego mieszkańca i stwierdzenia stanu faktycznego, dlatego z tych czynności zostały sporządzone notatki służbowe. Pozostałe posesje (...) zostały sprawdzone z wykonania zaleceń, a wyniki kontroli przedstawiono w jednym protokole.*

(akta kontroli str. 732-734)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli w zakresie formy dokumentowania czynności kontrolnych ustawodawca jednoznacznie wskazał w art. 380 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska (stosowanym w kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), że z czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej, a stosownie do ust. 2 protokół podpisują kontrolujący oraz kierownik kontrolowanego podmiotu lub kontrolowana osoba fizyczna, którzy mogą wnieść do protokołu zastrzeżenia i uwagi wraz z uzasadnieniem. Należy również mieć na uwadze to, że protokół z czynności kontrolnych może być dowodem w przyszłych postępowaniach, a w związku z tym należy dochować wszelkiej staranności w zakresie dokumentowania takich czynności.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze. Prowadzona ewidencja zbiorników bezodpływowych była niekompletna, gdyż nie zawierała danych dotyczących 63 takich zbiorników. Nie podejmowano także działań zmierzających do zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów w tym zakresie z przedsiębiorcami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie działalności dotyczącej opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

OBSZAR

3. Egzekwowanie realizacji obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości

Opis stanu faktycznego

Rada Gminy Lubrza określiła⁴⁵ wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wskazując, że przedsiębiorca powinien posiadać m.in. tytuł prawny do dysponowania odpowiednią bazą transportową zlokalizowaną na terenie utwardzonym, ogrodzonym i niedostępnym dla osób postronnych, a baza powinna

⁴⁵ Uchwałą nr XX/163/2013 Rady Gminy Lubrza z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 1282).

posiadać miejsca do mycia i dezynfekcji pojazdów asenizacyjnych. Przedsiębiorca zobowiązany został do zapewnienia ciągłości świadczonych usług w przypadku unieruchomienia własnego sprzętu, a także powinien spełniać wymagania w zakresie zabiegów sanitarnych i porządkowych, w tym m.in.: myć i dezynfekować pojazdy asenizacyjne zgodnie z wymogami rozporządzenia⁴⁶, a po zakończonej pracy parkować pojazdy asenizacyjne wyłącznie na terenie bazy transportowej.

(akta kontroli str. 259-269)

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie prowadzono ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 411, 457-470, 497-498)

W latach 2018-2020 Wójt wydał dwie⁴⁷ decyzje zezwalające na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Przedsiębiorcy udokumentowali gotowość odbioru nieczystości ciekłych przez stację zlewną, zgodnie z art. 8 ust. 2a cytowanej ustawy. W jednym przypadku złożony wniosek nie zawierał niektórych elementów określonych w art. 8 ust. 1 ucpg, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 459, 475-480, 491-492)

Przedsiębiorcy, z wyjątkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Skrzypiec, w wymaganym terminie złożyli Wójtowi kwartalne sprawozdania z prowadzonej działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Do Urzędu nie wpłynęły sprawozdania od podmiotów, które nie posiadały zezwoleń na prowadzenie takiej działalności.

Sprawozdania składane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Prudniku Jednoosobową Spółkę Gminy Prudnik z o. o. zawierały wszystkie dane wymagane przez art. 9o ust. 3 i ust. 4 ucpg. Sprawozdania kwartalne pozostałych podmiotów, z wyjątkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Skrzypiec, który to podmiot nie przekazywał żadnych sprawozdań, zawierały braki, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 481-490)

W kontrolowanym okresie w sprawozdaniach kwartalnych przedsiębiorcy wykazali: a/ łączną ilość odebranych i przekazanych stacji zlewnej nieczystości ciekłych wynoszącą w 2018 r. – 8 712,6 m³, w 2019 r. – 9 464,9 m³, w 2020 r. – 12 297,3 m³ oraz b/ liczbę właścicieli nieruchomości, od których odebrane zostały nieczystości ciekłe w poszczególnych kwartałach lat 2018-2020, wynoszącą kolejno 668, 694, 692, 713, 703, 731, 760, 786, 777, 775, 804 oraz 860.

(akta kontroli str. 481-490)

W okresie objętym kontrolą pracownicy Urzędu nie przeprowadzali kontroli przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. W tym okresie do kontrolowanej jednostki nie wpłynęły skargi lub wnioski dotyczące działalności takich przedsiębiorców.

(akta kontroli str. 415, 470, 499)

⁴⁶ Stosownie do § 10 rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych (Dz. U. Nr 193, poz. 1617) po dokonaniu opróżnienia zbiornika w pojazdach asenizacyjnych część spustowa zbiornika powinna być odkażona, a po zakończeniu pracy pojazdy te powinny być umyte.

⁴⁷ Decyzjami: a/ znak V.763/1/18.ROŚ z 30 stycznia 2018 r., b/ znak V.6233.1.2019.ROŚ z 3 lipca 2019 r.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie prowadzono ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 7 ust. 6b ucpg. Ww. ewidencję sporządzono dopiero w trakcie czynności kontrolnych, tj. 5 maja 2021 r.

(akta kontroli str. 457-470)

Wójt wyjaśnił, że *brak ewidencji wydanych i cofniętych zezwoleń wynika z uchybień pracownika.*

(akta kontroli str. 470)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że *prowadzona ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych została utracona w 2017 r. w wyniku uszkodzenia komputera. Ewidencja była prowadzona jedynie w formie elektronicznej. Odtwarzając utracone zasoby, w tym przedmiotową ewidencję przeoczyłem jej brak. Przedmiotową ewidencję odtworzyłem w toku niniejszej kontroli i prowadzę w zgodny z ustawą sposób.*

(akta kontroli str. 497)

2. Pomimo tego, że wniosek złożony 11 czerwca 2019 r. przez Dariusza Kuliszczaka prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Darlo-Trans, nie zawierał niektórych elementów wskazanych w art. 8 ust. 1 pkt 4 i pkt 5 ucpg, zaniechano wezwania przedsiębiorcy do jego uzupełnienia, czym naruszone zostały przepisy art. 64 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁴⁸. Stosownie do wymogu określonego w art. 8 ust. 1 pkt 4 i pkt 5 ucpg wniosek o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych powinien zawierać m.in.: informacje o technologiach stosowanych lub przewidzianych do stosowania przy świadczeniu usług w zakresie działalności objętej wnioskiem oraz proponowane zabiegi z zakresu ochrony środowiska i ochrony sanitarnej planowane po zakończeniu działalności.

(akta kontroli str. 475, 491-492)

Wójt wyjaśnił, że *wnioskodawca we wniosku nie odniósł się do proponowanych zabiegów z zakresu ochrony środowiska i ochrony sanitarnej po zakończeniu działalności, jednakże organ wydający decyzję takowe zabiegi na wnioskodawcę nałożył (...). Organ wydający decyzję posiada stosowną wiedzę o bazie transportowej i możliwościach technicznych zapewniających utrzymanie sprzętu w należytym stanie.*

(akta kontroli str. 474)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że *ustawodawca wskazał, że wniosek powinien zawierać a nie, że zawiera, a więc brak tu nakazu przedmiotowych elementów. Ponadto brak informacji o technologiach stosowanych lub przewidzianych do stosowania przy świadczeniu usług w zakresie działalności objętej wnioskiem oraz proponowane zabiegi z zakresu ochrony środowiska i ochrony sanitarnej planowane po zakończeniu działalności nie stanowiły podstawy do niewydania zezwolenia przedsiębiorcy w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Dodatkowo przed wydaniem decyzji wizytują miejsce działalności przedsiębiorcy.*

(akta kontroli str. 497)

⁴⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 735.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli z zasady działania organów administracji publicznej na podstawie przepisów prawa, wynika konieczność każdorazowego wzywiania strony do usunięcia braków z pouczeniem, że ich nieusunięcie spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania.

3. Zaniechano podejmowania działań zmierzających do niezwłocznego wszczynania wobec Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Skrzypiec postępowań o nałożenie kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb pkt 2 ucpg, ze względu na upływ terminów do złożenia kwartalnych sprawozdań. Z danych przedstawionych w trakcie kontroli wynikało bowiem, że ww. podmiot systematycznie nie składał kwartalnych sprawozdań w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o których mowa w art. 9o ucpg.

Stosownie do art. 9xb pkt 2 ww. ustawy podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, który przekazuje po terminie sprawozdanie kwartalnego podlega karze pieniężnej w wysokości 100 zł za każdy dzień opóźnienia, nie więcej jednak niż za 365 dni. W związku z powyższym potencjalna wysokość kar pieniężnych za nieterminowe przekazywanie sprawozdań wynieść mogła: a/ za I, II, III i IV kwartał 2018 r., za I, II, III i IV kwartał 2019 r. oraz za I kwartał 2020 r. po 36 500 zł, b/ za II kwartał 2020 r. – 33 300 zł⁴⁹, c/ za III kwartał 2020 r. – 23 900 zł⁵⁰ oraz d/ za IV kwartał 2020 r. – 14 800 zł⁵¹, tj. łącznie 400 500 zł.

(akta kontroli str. 481-490, 517-518, 570-579)

Wójt wyjaśnił, że (...) RSP w Skrzypcu nie świadczy usług wywozu nieczystości. Przytoczone przez kontrolującego obliczenia wynikają ze stawki kary za złożone sprawozdania po terminie. Natomiast nie ma unormowań prawnych dotyczących ukarania podmiotu za niezłożenie sprawozdania, który podtrzymuje stanowisko, iż nie świadczy usług, a nieczystości ciekłe wywozi w ramach swoich potrzeb, tj. od właścicieli i członków RSP (...).

(akta kontroli str. 416-418, 470, 516-518)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że w 2016 r. gdy Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Skrzypiec nie złożyła pierwszego kwartalnego sprawozdania podmiotu prowadzącego działalność opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych telefonicznie kontaktowałem się z Rolniczą Spółdzielnią Produkcyjną Skrzypiec w celu poinformowania o obowiązku złożenia sprawozdania, w rozmowie dowiedziałem się że Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Skrzypiec nie zamierza świadczyć usług wywozu nieczystości ciekłych i w związku z tym nie będzie składać pustych tzw. zerowych sprawozdań. Do Urzędu nie docierały informacje o świadczonych usługach przez Spółdzielnię.

(akta kontroli str. 414)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zgodnie z art. 9o ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, każdy podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, niezależnie od tego na czyją rzecz te usługi są świadczone (tzn. czy do ograniczonego⁵² czy też nieograniczonego kręgu odbiorców), obowiązany jest do sporządzania i przekazywania kwartalnych sprawozdań.

⁴⁹ Od 1 sierpnia 2020 r. do 30 czerwca 2021 r., tj. 333 dni.

⁵⁰ Od 3 listopada 2020 r. do 30 czerwca 2021 r., tj. 239 dni.

⁵¹ Od 2 lutego 2021 r. do 30 czerwca 2021 r., tj. 148 dni.

⁵² Jak to miało miejsce w przypadku Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Skrzypiec, świadczącej usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych wyłącznie na rzecz członków tego podmiotu.

4. W wyniku braku weryfikacji sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, Wójt zaniechał wzywania, na podstawie art. 9p ust. 2 ucpg, do uzupełnienia lub poprawienia tych sprawozdań, a także nie wszczął postępowania administracyjnego zmierzającego do nałożenia kar administracyjnych wynikających z art. 9xb ust. 1 ww. ustawy. Sprawozdania kwartalne złożone przez wskazane poniżej podmioty, zawierały braki. I tak:

a/ Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Lubrzy do żadnego sprawozdania nie dołączył wykazu właścicieli nieruchomości, którzy w okresie sprawozdawczym zawarli umowy oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym umowy zostały rozwiązane lub wygasły (art. 9o ust. 4 ucpg), a w przypadku sprawozdań za IV kwartał 2019 r. oraz za I, II, III i IV kwartał 2020 r. nie podał numeru identyfikacji podatkowej (NIP), ani też nie wskazał nazwy i adresu stacji zlewnej (art. art. 9o ust. 3 pkt 1 i pkt 4 ucpg),

b/ WC Serwis spółka z o. o. spółka komandytowa do sprawozdania za III kwartał 2019 r. nie dołączyła wykazu właścicieli nieruchomości, którzy w okresie sprawozdawczym zawarli umowy oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie sprawozdawczym umowy zostały rozwiązane lub wygasły (art. 9o ust. 4 ucpg),

c/ Dariusz Kuliszczak prowadzący Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Darlo-Trans w sprawozdaniach za IV kwartał 2019 r. oraz za I, II, III i IV kwartał 2020 r. nie wskazał nazwy i adresu stacji zlewnej (art. 9o ust. 3 pkt 4 ucpg).

W wypadku przekazania sprawozdania nierzetelnego Wójt nakłada kary⁵³, których wysokość stosownie do art. 9xb pkt 1 ww. ustawy uzależniona jest od zachowania podmiotu prowadzącego działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, w związku z wezwaniem go do uzupełnienia lub poprawienia sprawozdania. I tak, gdy: 1/ nierzetelne sprawozdanie zostało na wezwanie organu uzupełnione lub poprawione w terminie 14 dni – czyn jest sankcjonowanym karą pieniężną od 200 zł do 500 zł, 2/ sprawca nie zastosował się do wezwania o uzupełnienie lub poprawienie sprawozdania – czyn jest sankcjonowanym karą pieniężną od 500 zł do 5 000 zł.

W powyższym zakresie NIK zwraca uwagę, że pomimo powtarzających się błędów, mogących wskazywać na ryzyko nierzetelnego przedstawiania również innych danych sprawozdawczych, zaniechano ich weryfikacji, poprzez zobowiązanie tych podmiotów – na podstawie art. 9p ucpg – do okazania dokumentacji źródłowej. Nie prowadzono również kontroli przedsiębiorców, o której mowa w art. 9u tej ustawy.

(akta kontroli str. 481-490)

Wójt wyjaśnił, że *pracownik weryfikował rzetelność sprawozdań, jednak w stopniu niezapewniającym całkowitego uniknięcia błędów (...).*

(akta kontroli str. 469)

Inspektor ds. rolnictwa wyjaśnił, że *w latach poprzedzających okres kontroli wrywkowe sprawdzenia sprawozdań kwartalnych nie wykazały nieprawidłowości w tym zakresie, a natłok zadań w latach 2018-2020 nie pozwolił mi na szczegółową weryfikację sprawozdań.*

(akta kontroli str. 412-413)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli analiza treści składanych kwartalnych sprawozdań podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych winna być dokonywana na bieżąco, co pozwoliłoby na

⁵³ Potencjalna wysokość kar wynieść powinna, co najmniej 3 600 zł w przypadku poprawienia lub uzupełnienia sprawozdania w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

eliminację błędów bez zbędnej zwłoki oraz ograniczyłoby to wysokość potencjalnych kar, wynikających z art. 9xb pkt. 1 ucpg.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie prowadzono ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, zaniechano też wezwania przedsiębiorcy do uzupełnienia wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie ww. działalności. Ponadto nie prowadzono rzetelnej weryfikacji kwartalnych sprawozdań przedsiębiorców, a także zaniechano wszczęcia postępowań administracyjnych zmierzających do nałożenia kar administracyjnych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
- Wnioski Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:
1. Zapewnienie rzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych.
 2. Zapewnienie rzetelnego sporządzania sprawozdań SG-01 *Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna*.
 3. Podejmowanie skutecznych działań mających na celu ograniczenie ryzyka nieuprawnionego wprowadzania nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych do środowiska, m.in. poprzez systematyczne prowadzenie kontroli właścicieli nieruchomości wyposażonych w takie zbiorniki.
 4. Podjęcie działań zmierzających do zorganizowania zastępczego opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów w tym zakresie.
 5. Podjęcie działań zapewniających rzetelne weryfikowanie sprawozdań kwartalnych składanych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 30 lipca 2021 r.

Kontroler

Piotr Mastalerz
specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

DYREKTOR
z up.
Janusz Madej
Wicedyrektor
Delegatury NIK w Opolu

podpis